

Taktik ve lojistik

Osmanlı askerî teşkilâtı üzerinde en mühim eseri yazmış olan ve 1683 Viyana kuşatmasında da bulunan İtalyan asılzâdesi Kont Marsigli şöyle der: “Hıristiyanlar, Türk savletinin dehşetinden o kadar ürkmüşler ve korkmuşlardır ki, **Hıristiyan milletlerin masalları ve hikâyeleri, bütün Türk milletini mağlûb olmaz bir millet sûretinde anlatır...**” Türk ordusunu üstün kılan hususlar, Yılmaz Öztuna'nın Büyük Türkiye Tarihi'nden alınarak aşağıda özetlenmiştir.

Savaş önce politik bakımdan hazırlanırdı. Seferin hedefi gizli tutulurdu. Yavuz, Mısır seferinde, Mısır sınırını geçtiği âna kadar, İran üzerine yürüyeceği hakkında Kahire'ye teminat vermişti. “el-harbü hud'âtün” (savaş hiledir) hadîs-i şerîfi, Osmanlılarda esastı ve Orta Asya geleneklerine uygundu. **Fâtih, seferin hangi devlet üzerine olacağını soran bir vezîrine: “bunu sakalım bilseydi, yolar atardım” demiştir.** Osmanlı donanması Girit seferine çıktığı zaman, Girit sularına girilinceye kadar, seferin Malta üzerine olduğuna dair Venedik Cumhuriyetine teminat verilmişti.

Istanbul'un fethinden sonra Türkiye ile 25 kadar devlet arasında 16 yıl sürecek büyük harbi kuvveden fiile çıkartan muharrik kuvvet Papa olmuştur. 1454 Nisan'ında bütün Avrupa'da, Hıristiyan devletler arasında, **Türkleri Avrupa kıtasından söküp atmak** üzere, 5 sene müddetle mütareke akdi kararlaştırılmıştır. 1457'de Papa, hem Uzun Hasan, hem de Gürcistan Kralı ile, Osmanlılara karşı ittifak müzakereleri yapıyordu. Papa'nın gayretiyle, Avrupa'nın en kudretli devletleri Venedik ve Macaristan, resmen ittifak muahedelerini imzaladılar. Bu ittifaka başka devletler de katıldı. Hattâ **Türkiye'nin taksimi projesi** bile kararlaştırılmıştı.

Savaşın hem gizlilik, hem başka bakımlardan diplomatik olarak hazırlanması çok mühimdi. Bunun Türk tarihindeki en büyük üstâdı şüphesiz Fâtih Sultan Mehmed'dir. Hâdiseler Fâtih'i savaşın yalnız silâhla kazanılamayacağı gerçeğine götürmüştü. 30 devlet birden müttefiksiz Türkiye'ye hârb ilân edince Fâtih, hiç telâş etmemiş, yalnız hangi taşı oynayacağını daima bilmiştir.

• Lojistik

Savaş diplomatik yoldan hazırlandıktan sonra yapılan iş, lojistik bakımdan harbi hazırlamaktı. Ne kadar kuvvetin ne zaman ve nerede yığınak yapacağı, yığınak için hangi yolların tatbik edileceği, hangi menzillerde ne kadar erzak, yem, cephane biriktirileceği, yolların üzerindeki köprülerin durumu, yolların vaziyeti ve istiâb gücü, durak yerlerinin tâyini, su menzilleri kararlaştırılırdı. Muazzam işti.

Toplanma emirleri kesindi. Gününde ve saatinde belirli konakta belirli vasıftaki askeriyle bulunmayan beylerbeyi, sancak beyi ve alay beyi, kellesiyle oynamış sayılırdı, meğer ki çok büyük bir mâzeret olsun. Çok defa da serdârlar mâzeret falan dinlemeyip sırf “ibret-i âlem için” baş vurdururlardı. Anca bu düzen sayesinde ki **Yıldırım Bâyezid, Niğbolu için 43 günde yığınak yapabilmiştir** ki, bu müddet, yalnız 14. asırda değil, daha 3 asır Avrupa'nın havsalasının alamayacağı bir şeydi.

Kaanûnî devrinde bir İspanyol seyyahının ifadesi: Sefer sırasında bizdeki gibi orduya asker toplamak usulü yoktur. **Sultan, “falan beylerbeyi falan yerde bulunsun” diye irâde eder. Beylerbeyi, emrindeki sancak beylerine, onlar da subaşılara (alay beyleri) bu şekilde emir gönderirlerdi.** Hazarda, aynen seferde olduğu gibi hazır olan **Türk ordusu, Sultan'dan emir aldığı gün üçüncü günü yürüyüşe geçer.** Yürüyüş için üç günü gecikenler kellelerini kaybederler. Nitekim Büyük Türk (padişah), İran seferi için karar verdiği zaman, **80.000 asker 15 günde yığınak yaptı.**

Yığınak yapan birliklerin hiçbiri müstakil birlik olamazdı, müteselsil şekilde küçük birlik, kendinden büyüğüne bağlıydı. Alaydan büyük birlik bilmeyen Avrupa orduları için, yalnız bu husus çok düşündürücü olmuştur. **Yığınak bitmeden düşmana karşı asla taarruza geçilmezdi.** Bu hatâyı Salankamen'de Köprülü-zâde Fâzıl Mustafa Paşa yapmış, Kırım ordusunu beklemeden taarruza geçmiş, fakat netice felâket olmuştur.

- **Dünder Taşer'in Büyük Türkiyesi** (Ziya Nur)

Tarihte tek mucize vardır: Osmanlı mucizesi. Türk kanıyla İslâm dininin kaynaşmasından doğan tek mucize.

Biz, dünyanın en büyük imparatorluklarını kurmuş, hâkimiyetini eski dünyanın bilinen her köşesinde yürütmüş bir milletiz. Bu imparatorlukların sonuncusu, bugüne kadarki **tarihin kaydedebildiği en kudretli, en âdil, en azametli bir varlık olan Osmanlı Devletidir.**

Osmanlı Beyliği 1299'da Söğüt'de kurulduğu zaman 400 atlıya sahip bir uş beyliği iken, 1326 Bursa fethinde Orhan Bey, 38.000 atlıya kumanda ediyordu. Bu asker artışı nereden geliyordu? Fethedilen topraklardan toplanamazdı. Çünkü bunların ahalisi Türk değildi. 400 çadırılık bir aşiret 27 senede bu kadar çoğalamazdı. Selçuk Sultanlığı artık yoktu. Yani oradan asker temini de mümkün değildi.

Millî şuur, Horasan'dan İzmit'e kadar her yerdeki Türk'ü, Ertuğrul oğlunun açtığı mukaddes sancağın altına çekiyordu. **Moğol ordularının önünden kaçarak Anadolu'ya sığınan tarikat ve tasavvuf erbabı Horasan erenleri, dervişler, alpler, abdallar** burada yepyeni bir ümit halesi vücuda getiriyorlar. İstikbale ümitle bakmayı telkin ediyor; yeni ve büyük bir zuhuru müjdeliyorlar.

Anadolu'nun yüksek tabakaları puta tapıcı bir kavmin, İslâm'ın en kudretli ordularını yenişi karşısında mükedder, müteallim ve ümitsiz görünüyorlar.

... İşte bu elîm vaziyette **büyük mürşitlerin zuhûru** başlıyor. Bunlar mağlubiyetlerin bir fitne, bir imtihan olduğunu, **İslâm'ın yeniden muzaffer olacağını, onun kılıcı ve bayraktarı olan Türk'ün yeniden cihana hâkim olacağını** telkin etmeğe başlıyor. Siyasî sıkıntılardan bunalmış olan ahali, bu telkinlerle yeniden diriliyor. Türk efkâr-ı umumiyesi bu zillete karşı açılan ve izzeti müjdeleyen bayrağı bekliyor. Bu bayrağı gayet tedbirli olarak Osmanoğulları kaldırıyor.

Osmanlı'nın râyeti, hem Selçukoğulları devletinin devam ettiğini, hem de yeni zuhurun vukubulduğunu gösteriyor. **Şeyhler, müftüler, müderrisler, eli kılıç kabzasına yapışan yiğitler... Söğüt Beyliğine sevkediliyor..** Türk'ün nabzı Osmanlı Beyliğinde atmaya başlıyor... Bu devlet, dünyada hiçbir kuvvet tarafından değiştirilmeyen **ezelî ve ebedî hukuk prensiplerine bağlı.** Başta hanedan olmak üzere bütün insanların devlete bir can borcu var... **Bu küçük devletin fazileti büyük, müsamahası büyük, ideali büyük.**

Her yaz evvel bahardan rûz-i kasıma kadar sefere çıkılır. Karşısına çıkmaya cesaret eden düşmana karşı üç gün muharebe nizamı alınır, üç saat kılıç çekilir. Bir ülke, bir vilâyet olarak devlete katılır. Her yaz, batıya, kuzeye doğru olmak üzere bu koşu asırlarca devam eder. Bazılarının sandığı gibi, talan ve istismar koşusu değil bu koşu... Müsamaha, huzur ve adâlet tesisi için göze alınan bir cihad.

- **Bağdad seferi**

IV. Murad'ın Bağdad sefer-i hümâyunu, en iyi hazırlanmış seferlerden biridir.

Ağırlıklar kara yoluyla, deniz yoluyla ve su yolundan nakledilirdi. Su yolu olarak kullanılan ve üzerinde çok kesif trafik bulunan Türk akarsularının başlıcaları **Tuna, Fırat, Dicle ve Nîl** idi. Bu suların üzerinde Türklerin "**ince donanma**" dedikleri harb ve nakliye gemileri bulunurdu. Tuna'ya "Tuna kapdanı", Dicle ile Fırat'a "Şat kapdanı" denilen amiral hükmederdi ve bu amiraller kapdân-ı deryâya değil, doğrudan doğruya Dîvân'a bağlı büyük memurlardı.

Bağdad seferi için Birecik nehir limanında 800 gemi toplanmıştı. Ağzına kadar mühimmat doldurulan bu 800 gemi, Birecik'ten Bağdad önlerine geldi (1639). Ancak yetmedi. **Birecik nehir tersanesinde** bir 800 tekne daha kızığa kondu, bitirildi, yüklendi ve Bağdad önlerine geldi. Birecik'ten Bağdat yakınlarına gelmek için Fırat üzerinde 800 kilometre geçmek icab ediyordu. Gemiler, Fırat'ın Dicle'ye 40 kilometreye kadar yaklaştığı dirsekte yüklerini boşaltıyor, sonra 40 kilometrelik karayolu başlıyordu (Bağdad, bilindiği gibi Dicle üzerindedir).

Bağdad'a top güllerini **Bosna, Erzurum, Halep, Birecik, Van ve Kiği cephanesinin fabrikalarından** geliyordu. Rumeli'nden gelen cephanesinin karayoluyla İstanbul'a, oradan gemilerle Payas'a, oradan Birecik'ten Fırat üzerinden Irak'a sevk ediliyordu. Anadolu fabrikalarından gelenler

Dicle, Fırat sularından veya karayoluyla Bağdat önlerine sevk ediliyordu. Siyah barut aynı yollarla geliyordu. Menzillerdeki bütün askerî depolar, ağzına kadar cephane ve mühimmatla dolmuştu. **Kahire, Ayntab, Haleb ve Rakka'da barut fabrikaları** vardı. En büyük menzil teşkilâtı Musul'da kurulmuştu. İmparatorluğun dört yanından gelen ağırlıklar Musul'u doldurup taşırmıştı.

Bu Bağdat kuşatmasında Genç Osman adında bir yiğit, bayrağı kale bedenine dikerken vurulup şehit oldu. Bütün ordu bu yiğite ağladı. Onun için türküler, destanlar söylendi. Karaca Oğlan'ın bir şiiri:

İbtida yürüyüş oldu Bağdat'a Sıçradı hendeği geçti Genç Osman Vuruldu bayraktar, kaptı bayrağı İrişti bedene dikti, Genç Osman >	Kurşunlarım yağmur gibi yağarken Tütünlerim gök yüzünde dönerken Yıkılası bağdat seni döğerken Şehitlere serdar oldu, Genç Osman
Eğerleyin kır atımın ikisin Fethedeyim düşmanların hepisin Sabah namazları Bağdat kapısın Mevlâ izin verdi, açtı Genç Osman	

- **Tımarlı sipâhî**

1363'te I. Murad'ın kabul ettiği "Pençik Kanunu" ile Yeniçeri Ocağı kurulmuştur ki, Osmanlı devletinin bütün hayatı boyunca, kara Kuvvetlerimizin bir "ağır piyade tümeni" halinde yaşamıştır. **Fâti̇h, Yavuz ve Kaanûnî devirlerinde Yeniçerilerin sayısı 7 ilâ 12 bin** arasında değişmiştir. Büyük meydan muhârebelerini "tumarlı sipahi" dediğimiz ordunun esas sınıfı kazanmış; akıncılar, yeniçeriler, azablar (hafif piyade), topçular ve diğer sınıflar, ancak tımarlılara yardımcı olmuşlardır.

Tımarlı sipâhî, Orduy-ı Hümâyûn'un esâsı ve en büyük kısmı olup, atlı ordudur. Sipâhî, süvârî gibi Farsça bir kelimedir ve Türkçe'si "atlı"dır. Kapıkulu sınıfları gibi maaşlı değildir. Azablar gibi ücretli değildir. Levendler ve akıncılar gibi ganimetle geçinmez. Yaşamaları için devlet kendilerine toprak verir. Toprağın üzerinde köylü vardır. O köylülerden vergiyi tumarlı sipâhî toplar. Hem kendisi geçinir, hem de atları ve silâhları ile çağırıldığı anda yığınak mevkiinde hazır bulunarak savaşır. Osmanlı ordusunun esas budur ve Selçuklulardan kalmıştır. Selçukluların "ıktâ" dediği böyle toprağa Osmanlılar "**dirlik**" demişlerdir. Dirlik küçükse "**tumar**", büyükse "**zeâmet**" denir. Zeâmetin de büyüğüne "hâss" denilir, ama bu kadar büyük toprak parçası sipâhilere değil, generallere mahsustur.

Cezâyir, Tunus, Trâblusgarb, Mısır, Yemen, Bağdat gibi eyaletlerde hiç tımar ve zeâmet yoktu. Daha çok çoğunlukla Türk nüfusun bulunduğu eyaletlerde tımar ve zeâmet teşkilâtı yapılmıştır. Bunun da sebebi âşikârdır: **Tımarlı sipahisi, tamamen Türk ırkına mahsus bir sınıftı.**

Kaanûnî devrinde tımarlı sipahisi, en parlak devrini yaşamıştır. Bu padişah devrinde 166.200 tımarlı sipahisi vardı; bunun 74.600'ü Rumeli, 91.600'ü Anadolu tımarlı sipahisi idi. Klasik meydan muhârebesi düzeninde sağ ve sol kanatları bu iki ordu teşkil ederdi. Kapıkulu askeri, merkezde bulunurdu.

Türkiye imparatorluğu karşısında **Avrupa'nın büyük zaafı, daimî meslek ordusunun bulunmaması idi.** Yalnız hükümdarların hassa kuvvetleri vardı. Bunun dışında ancak savaş zamanında savaş için bin bir ilkel usulle asker toplanırdı. Türk ordusu ise daimî idi.

- **Sevk-ül ceş**

Türk ordusu günde vasati 20 ilâ 25 kilometre yürürdü. Avrupa ordularının yürüyüş hızı ise günde vasati 10 km idi. Avrupa ordularının, Türk asrı olan 16. Asırda strateji kaidelerinin esas "toplanmak, yavaş ve az yürümek, münasip yerde durup beklemek"ti. Türklerinki ise "**çabuk toplanmak, mümkün olabilen süratle yürümek, düşmanı hemen bulmak, muhârebe verip imha etmek**"ti. Bugünün kaidesi de budur.

Alelâde suçlar, sefer hâlinde fevkalâde ağır şekilde ceza görürdü. Bu husus, Türk ordusunun başarı sebeplerinden biridir. Disiplin, bu şekilde sağlanıyordu. Kaanûnî, Boğdan sefer-i humâyûnunda, atını dalgınlıkla bir köylünün buğday tarlasına salan sipahiye idam ettirmişti (bu olay Batı Avrupa ilkokul kitaplarına geçmiştir). II. Mustafa'nın birinci sefer-i hümâyûnunda (1695) Sofya bağlarından geçerken bir cebeci askeri vişne dallarını kırarak bedava vişne yemiş, cebecinin derhal boynu vurulmuştur. Gene bu seferde cârî fiyattan aşağı arpa satın almak için bir köylüyü zorlayan bir sipahi de idam edildi.

Bir Avrupa ordusunun bir ülkeden geçmesi, o ülke halkı için bir felâket, bir Türk ordusunun geçişi ise bir saadetti. **Halk, Türk ordusunun kendi memleketlerinden geçmesini dört gözle beklerdi; zira zengin Türk ordusu ile geniş ölçüde alış veriş yapardı.** Balkanlarda, genç Hıristiyan kızları, tek başlarına mal satmak için, endişesizce Türk ordugâhına girerlerdi (*Iorga*).

Fâzıl Ahmed Paşa'nın Uyvar seferine katılan İngiliz diplomatı Ricault şunları anlatır: "Gerek vezîr-i âzâmın, gerek diğer büyük kumandanların otağlarına çadırdan fazla saray demek doğru olur. Fevkalâde büyük olmaları, muhteşem ve hârikulâde süsleri, çeşitli dairelere ayrılmaları, otağlara saray manzarası verir. Bu seyyar saraylar, menzilden menzile taşınır. **Türk ordusu 5 veya 6 saat yürür, daha fazlası cebrî yürüyüştür ve fevkalâde hallerde olur.** Bütün ordu ağırlıkları at, katır ve develerle taşınır. Otağ kurucular, bir menzil önden giderek otağı hazırlarlar. Otağ sahipleri menzile gelince, otağlarını kurulmuş ve hazır bulurlar. Aslında her otağ çifttir, birinde otağ sahibi yatıp dinlenirken, diğer otağ bir menzil ileride kuruluş halindedir. Türkler her menzile "konak" tâbir ederler.

Orduda düzen, tek kelimeyle fevkalâdedir. Fikrimce bu düzen, içki yasağı ile sağlanmaktadır. Sefer boyunca, yanlarında şarap görülen iki askerın idam edildiğini gözlerimle gördüm. İçki yasağı, Türk askerini itaatkâr, uyanık ve kanaatkâr yapmıştır. Ordugâhta en küçük bir gürültü ve münakaşa duymak mümkün değildir. Halk, orduların geçişi sırasında en ufak bir endişe hissetmez. Ordu, geçtiği yerde her şeyi peşin para ile alır; hanlarda geceliyen asker, parasını öder.

Türk ordugâhı her zaman için son derece temizdir, en küçük bir çöp görülmez. Her çadırın yanına, tabii ihtiyaçlar için geçici çukurlar kazılır ve bu çukurlar ordu hareket ederken derhal toprakla doldurulur. Çukurlarda açıkta abdest bozulmaz, her çukurun üstü tente ile kapatılır.

Büyük yaz sıcaklarında yürüyüş olduğu zaman, nakliye katarları, gecenin 7. saatinde harekete geçirilir. Vezîr-i âzam ve mahiyeti ise gece yarısından az sonra yürüyüşe başlar. Bu suretle gündüzün zahmetli yürüyüşler yerine **gece yürüyüşleri** tercih edilir, Her birliğin önünde öylesine bol miktarda meşale yakılır ki, gökyüzü, gündüz gibi aydınlanır. Bu işi "meş'aleci" denilen ve Şam yahut Haleb eyaletlerinden gelen Arab birlikleri yaparlar."

Askerî yollar, bilhassa İstanbul-Budin ve İstanbul-Bağdad, ikinci derecede İstanbul-Erzurum ve İstanbul-Kahire caddeleri, devlet tarafından her zaman için mükemmel tutulurdu. Çünkü bunlar, ana askerî ve posta yoluuydu. Kaanûnî, İstanbul-Budin yolu üzerinde Macaristan'da bir çok su deposu ve buzhâne yaptırmıştı.

Marsigli şöyle der: "**Türk ordusunun bu yürüyüş kudretinin sebebi, yemeklerinin iyi olması ve hayvanlarına iyi bakılmasıdır... Türkler, kapalı ve hızlı yürüyüş yaptıkları zaman, ağırlıklarını, bir kaide olarak daima geride bırakırlar... Türkler, nehirler ve bataklıklarda yeni köprüler kurmak ve eskilerini tamir edip yenilemek, yolları düzeltmek, hendekler açmak ve yürüyüşü engelleyen orman ve ağaçları kesmek gibi işlerle uğraşırlar... Osmanlı ordusu, sıkı surette yürüyüş yapar. Gece kalkar ve yürüyüşe hazırlık için çalışmaya koyulur. Sırıkların üzerinde meş'aleler yakılarak gece ordugâh aydınlatılır. Yürüyüş sırasında hiçbir ses ve gürültü duyulmaz, mehter de çalmaz. Mehter, muhârebe sırasında ve merasimlerde çalar."**

Marsigli şöyle devam ediyor: "Türk çadırları çok mükemmeldir. **Yağmur, güneş, rüzgâr ve hiçbir şey Türk çadırına nüfuz edememektedir.** Üstelik güzel ve süslü şeylerdir, sanat eseridirler. Fakat ağırdırlar ve götürülmeleri kolay değildir. Çadırların içinde oturmak için minder ve halı vardır... **Tuvalete mahsus çadırların üzeri açık, yalnız dört tarafı kapalıdır.** Ordugâhta bir de büyük etkisiz çadır vardır, bu **müracaat çadırıdır.** Ordugâhı hazırlamakla görevli askerler bir şeyde tereddüde düşerlerse bu müracaat çadırına gidip sorar ve öğrenirler..."

İngiliz tarihçisi F. Downey şöyle der: "Türkiye imparatorluğunda **iaşe** işlerine ilk zamanlardan beri o kadar büyük ehemmiyet verilmişti ki, bu teşkilât, iaşe ve levazımı kötü idare edilen ve **muhârebe meydanlarında aklıktan ölen Avrupa ordularının** hased edecekleri derecede mükemmel bir hâle gelmişti."

-Bizde (Fransız ordusunda) 10 kişi, Türklerde 1.000 kişinin yapacağından fazla gürültü yapar (*Brocquiere*).

-Bu muazzam kalabalık içinde medhe değer görünen nokta, **sessizlik ve disiplindir**. Hiçbir bağırışma ve uğultu yoktur... her tarafta tam bir sükûnet ve sessizlik (*Busbecq*).

-Türk ordusu, dünyanın en ilâhi düzenini muhâfaza eder... Hıristiyanların 10 günde aldıkları yolu, Türk ordusu bir gecede rahatça yürür (*bir Fransız seyyahı*).

-Mahir bir kumandan, Türk askeri ile dünyayı bir kutuptan diğer kutba kat'edebilir (*Vandal*).

-Dünyada **sür'atle iş görmek** hasleti yalnız Türklerle mahsustur denilebilir. Ordularında da, devlet işlerinde de, hususî hayatlarında da sürat esastır (*Marsigli*).

Zırh kullanmayan veya hafif zırh kullanan Türk askerinin yürüyüşünün, ağır zırhlı düşmandan çok daha serî olması da aradaki açığı büyütüyordu. Tımarlı sipahilerin zırhı, çok ince demirden sanatkârane şekilde örülmüş, hafif şeylerdi. Türk süvarisinin at zırhları bile en hafif demirden yapılıyordu. Türk kılıcının şöhreti ise, Avrupalıları yıldırılmıştı.

Brocquiere de şu hususa dikkat çeker: "**Avrupa atı ağır cüsseli, nispeten yavaş hareketli, Türk atı ise hafif ve serî idi. Batıda ağır silâhlarla mücehhez süvariye ehemmiyet verilmişti.** Türk süvarisi ise hafif silâhlar kullanırdı. Manevra kabiliyeti, Türk süvarisinde idi. Türk süvarisi yalnız kılıç, pala ve mızrakla değil, ok-yayla da mücehhezdi. Batı'da süvari ok-yayı bırakmıştı, zira Türkler kadar maharetle kullanamıyordu... Türk atı, düşmanın yanlarına ve ardına sarkmak, sahte ricat göstermek gibi serî hareketlere dayanan Türk taktiğine göre çok iyi eğitilmişti.

1554'te Venedikli Trevisano şöyle yazar: "**Türklerin ordusunda şu üç şey yoktur: içki, kadın ve kumar.** Belirli zamanlarda namazlarını kılarlar ve buna pek çok dikkat ederler... Türk ordusunda, Batıdakilere nispetle disiplin, taktik ve moral üstünlükleri ile beraber, bir de sevk-u idâre üstünlüğü vardı... Türk ordusunun idaresi çok dengeli, temkinli ve geniş askerî tecrübeye sahip padişahların şahsında temerküz etmişti."

Benoist-Mechin, Kaanûnî Sultan Süleyman devri (1520-1566) Türk ordusunu şöyle anlatır: "Seleflerinin gayretleri sayesinde Sultan Süleyman öyle bir orduyu emri altında bulunduruyordu ki, kuruluşu ve silâhları bakımından **bu ordu, dünyanın bütün diğer ordularından dört asır ilerdeydi**... Bu ordu, savaş ve yalnız savaş için yaşıyordu. Fevkalâde cesurdu. **Şahane şekilde silâhlendirilmişti. Muntazam maaş alıyor ve çok iyi besleniyordu.** Demir disiplini, Avrupa ordularında tasavvur edilemeyecek derecedeydi. Sultan Süleyman 30.000 askeriyle Rodos'a girdiği zaman, bir tek ses, bir tek söz işitilmiyordu. Böylesine bir disiplindi. Bu harikulâde, adeta mutlak sessizlik, batı ordularının gürültülerine karşı, Türk disiplininin erişilemez seviyesini gösteriyordu. Kudretli bir topçunun desteklediği Türk ordusu, bir tek emirle, tek vücut ve iyi kurulmuş bir makine hâlinde harekete geçiyordu."

Busbecq, Türk satvetinin ve nuzafferiyetinin sebeplerini şöyle açıklar: "**Akıllara durgunluk verecek maddî kaynakları seferber edebilme kudreti, sapasağlam, sıhhatli birlikler, silâha alışkanlık, tecrübe, çok iyi yetiştirilmiş ordu, zafere kanıksama, meşakkate tahammül, derin anlayış, düzen disiplin, nefse hâkimiyet, ihtiyat, sessizlik, tevazu, dedikodudan nefret, kargaşalıktan hoşlanmayış, âzami huzuru sağlamak için her şeyi göze alış**".

- **Feth eder Rûmeli'n âvâze-i "Allah Allah"**

Necâti'nin bu mısraında ifadesini bulan cihâd fikri, Allah yolunda, Allah inancıyla, şehid olanın cennete gideceği, gazi olanın bu dünyada en büyük şan ve şerefe kavuşacağı imanı içinde döğüşen Türk askerinin zaferi elde etmemesi mümkün değildi.

Zafer, mâneviyatla kazanılır. Ne derecede iyi silâhlandırılırsa silâhlandırılısın, mânevi yapısı bozuk olan askerın zaferine erişmesi mümkün değildir.

Alman imparatorunun Kaanûnî nezdindeki fevkalâde büyükelçisi *Busbecq*'ten dinleyelim: "**Türklerin tarafında, kuvvetli bir imparatorluğun bütün kaynakları mevcut; hiç sarsılmamış bir kuvvet var; sefer görmüş askerler, zafer itiyadları, meşakkatlere tahammül kabiliyeti, birlik, düzen, disiplin, kanatkârlık ve uyanıklık var. Bizim tarafta ise, umûmi fakirlik, hususî israf, sarsılmış kuvvet, bozulmuş maneviyat, tahammülsüzlük ve idmansızlık var.** Askerlerimiz serkeştir, subaylarımız tamahkârdır. Disiplini hor görüyoruz. Sebatsızlık, serkeşlik, sarhoşluk, sefâhat,

bizde bol bol mevcuttur. Bütün bunların en kötüsü, Türklerin zafere, bizim de hezimete alışkın bulunmamızdır.”

Türk ordusunu yenilmez kılan hususların en mühimlerinden biri de disiplindir, astın üste mutlak itâatidir. En acıklı ve kritik anlarda bile Türk askerinin padişahına bağlılığı, padişahın kalesini ve ülkesini vermemek için yiğitçe direnmesi, Türk devletine büyük kazançlar ve üstünlükler sağlamıştır. Son devirlere kadar bu bağlılık sürüp gitmiştir.

“**Yiğitlik, inat ve kararlı sabırdır** ki askerin harblerini ve daha doğrusu her harbi kazanır. Atın bir parmak ilerideki başıdır ki ona yarışı kazandırır ve kanını belli eder; atılmış bir tek fazla adım zaferi kazandırır, **harbi kazandıran da bir dakikalık fazla cesaret** değil midir? Senin kuvvetin ötekinin kuvvetinden daha az olabilir, fakat o kuvveti biraz daha idame ettirebilir de bir yerde toplayabilirsen evvelâ düşmanına müsavat tesis eder, sonra da onu geçersin. Kılıcının kısılgından bahseden Sparta’lı delikanlıya babasının verdiği şu cevap hayatta her şeye tatbik olunabilir: Ona bir adım daha ilâve et!” (*Samuel Smiles*)

“Kumanda etmek sanatı, yapılan işi paylaşmaktır. **Bir orduya kumanda eden adam şayet bütün aklını o işe vermeyecek olursa başarı sağlayamaz.** Zahmet ve zorluk arttıkça çalışkanlık da o nispette artmalıdır; **tehlike nispetinde cesareti fazlalattırmak** lâzımdır. Tâ ki her şey yoluna girsin.” (*Napier*)

o **Niğbolu zaferi** (1396)

1395 yaz ayları boyunca devam eden Bizans’ın Osmanlı Türkleri tarafından 2. Muhasarası, Avrupa’yı ayaklandırmıştı. Gene bu sıralarda Yıldırım Bâyezid, **Güzelce Hisar**’ı (Anadoluhisarı) yaptırmıştı. Niğbolu Haçlı seferinin hazırlığı birkaç sene sürmüştür. Hemen bütün Avrupa devletlerinin iştiraki ile, Avrupa’nın çıkarabileceği âzamî, en seçkin ve en iyi teçhiz edilmiş 130.000 kişilik ordu meydana getirilmiştir... Türk ordusu 70.000 kişi kadardı.

Haçlı ordusunun başkumandanı Macaristan kralı Sigismund idi... **Avrupa’nın her tarafından devşirilmiş alaylar birbirinin dillerini anlamıyorlardı.** Haçlı kuvvetleri, Avrupa’nın seçkin ve tecrübeli muhripleri idiler, cesurdular. Fakat 5-10 bin kişi karşı karşıya vuruşmaya alışmışlardı. **Büyük çapta meydan ve imha muharebesi nedir, nasıl sevk-u idare edilir,** nasıl netice alınır? Bu meselelere tamamen bigâne idiler... **Haçlılar, Türk hatları kısılcını daralttıkça, geriye doğru saflarını açıp düşmanı içine aldıkça şaşırıyorlardı. Muharebeyi kazandık zannıyla alabildiğine Türk saflarının derinliğine dahiyorlardı...** Bozgun başlayınca Hıristiyanlar, Tuna’ya can atmak istediler. Fakat nehrin Türk atlıları tarafından tutulduğunu teessürle gördüler. Tuna üzerindeki Haçlı filosunun büyük kısmı, Türkler tarafından batırıldı. İntihar derecesine kendilerini Tuna’ya atan Haçlıların hepsi, zırhlarının ağırlığı ile bu geniş ve derin nehirde boğuldu. Haçlı ordusundan 100.000 kişi ya Türk kılıcı altında veya Tuna’da boğularak can vermiş, kalanı esir edilmiş, ancak birkaç bin kişi firara muvaffak olabilmiştir.

Viyana’da ilk defa toplanan haçlı meclisinin kararı ile Tuna üzerinden sevk edilen 70 büyük gemi dolusu erzak ve mühimmatın çoğu Türklerin eline geçmiş veya batmıştır.

Kaçanlar arasında İngiliz kuvvetlerine kumanda eden müstakbel İngiltere kralı IV. Henry, Macaristan kralı ve müstakbel Venedik Cumhurreisi de vardı. Yıldırım’ın, esir düşen asilzadeler arasında bulunan, Fransa kralı V. Charles’in akrabası Korkusuz Jan’a söylediği şu sözler tarihe geçmiştir (*Hammer*): “**Bana karşı bir daha silâh kaldırmayacağına dair ettiğin yemini, sana bağışlıyorum. Bilâkis şerefini kurtarmak üzere, bana karşı Hıristiyanlığın bütün kuvvetlerini topla. Yeniden gel! Bana şân-ü şerefimi arttırmak için yeni fırsatlar bahset!**”

İslâm âlemini galeyana getiren bu zafer üzerine, Mısır’daki Abbasi halifesi I. Mutevekkil, Sultan Bâyezid’e “**Sultân-ı İklîm-i Rûm**” yani Türkiye imparatoru olarak hitap etmiştir.

o **Varna zaferi** (1444)

II. Murad’ın, 12,5 yaşındaki oğlu II. Mehmed’i tahta geçirmesi yeni bir Haçlı seferini hızlandırdı. 5 büyük devlet (Macaristan, Lehistan, Venedik, Almanya, Fransa) ve daha bir sürü devlet sefere katılıyordu... Türkiye’nin Avrupa topraklarının taksimi de yapılmıştı. Selânik ve Gelibolu yarımadası Venedik’e, Trakya ve Yunanistan Bizans’a verilecek, Bulgaristan bir krallık olup, başına Hunyadi Yanoş getirilecekti.

Türkiye üzerine yürümeye başlayan Haçlı ordusu takriben 100.000 kişiydi. İki ordu Varna'da karşı karşıya geldi. İnisyatifi Türklere kaptırmak istemeyen Hunyadi Yanoş, derhâl Türk sağ kanadına taarruza geçti. Türk sağ kanadı sarsıldı, çekildi ve bozuldu, fakat zayıat vermedi. Sağ cenahın çekildiğini gören Hunyadi, sol cenaha saldırdı. Bu anda, Sultan Murad'ın etrafındaki kumandanlar endişeye kapılmışlar, **padişaha geri çekilmeyi tavsiye ediyorlardı**. Bu tavsiyeleri cevap vermeksizin dinleyen II. Murad, ne geri çekildi, ne taarruza geçti, **yerinde kaldı**. Sol kanadın da hafif çekilmesi emrini verdi. Bunu gören ve zaferi kazandığını sanan düşman, çılgın bir sevinçle Türk merkez kanadına çarptı. **Muhârebenin en kızgın ânında Sultan Murad, kanatların düşmanı çevirmesini emretti**... Macaristan ve Lehistan kralı Ladislas öldürüldü. Hünyadi kaçmaya muvaffak oldu.

II. Murad'ın atalarından gelen askerlik dehâsı, sebâtı ve soğukkanlılığı, Varna'da Türkiye'nin istikbâlini kurtarmıştır. Muhârebe başlamadan Sultan Murad namaz kılmış ve: “**Yâ İlâhi, mü'min kullarını, benim günâhım çokluğundan ötürü küffar elinde zebûn etme! İlâhî, Habîb'in hürmeti için, ümmetini Sen sakla ve Sen mansûr-u muzaffer eyle! (Neşrî)**” şeklinde dâa etmiştir... Zafer haberinin Kahire'ye geldiği ilk Cuma günü, bütün Memlûk imparatorluğunda hutbede Abbasi Halifesi'nin ardından sonra Sultan Murad'ın ismi zikrolunmuştur.

Varna meydan Savaşı, imha savaşlarının en güzel örneklerinden birisidir. Baştan sona kadar iyi idare edilen bir savaştır. Hünyadi'nin kumandanlıktaki ustalığı ve Macar atlılarının zırhlı olduğu düşünülürse, bu zaferin değeri daha iyi anlaşılır. XV. Yüzyıldaki **zırhlı süvariler, bugünün tankları gibi önüne geleni süpüren yaman bir kuvvetti**. Türkler böyle bir kuvveti yok etmişlerdir.

o **Sigetvar kalesinin fethi (1566)**

Ağustos ayının beşinci günü Sigetvar kalesi kuşatıldı. Sokullu Mehmed Paşa, kalenin etrafını alıp, yirmiyedi koldan kaleye metris kurup, toprak ile dövmeye başladılar. Ama kale Rike nehri bataklığı ile çevrilmiş zaptedilmesi zor bir kaledir. Gâziler pâdişah fermanı ile bu bataklığın suyunu kesüp, altıncı günde taşra varoşu fetholunup, orta kale kuşatıldı. Bu orta kale bir büyük gölün içindedir. Ki kalenin yanına varılmaz. Nehrin bentleri kesildi, gölün suyu kalmadı. Amma içine Adana câmusu girse batar.

Sokullu, askere yetmişbin çuval yapağı ve sekizyüzbin torba fişki ve toprak getirtüp binlerce, beden ağaç kestirüp, bunları gölün içine kenardan bıraka bıraka tâ gölün derin yerine gelüp, bütün tımar ve zeâmet erbabına çit örmek ferman olundu. Torba ve keseler örüp hazırladılar. Fişki torbaları ve yapağı çuvaları üzerine siper ede ede bütün çitleri döşeyip, hazırladılar. Gâziler onbeş günde kalenin her tarafını doldurdular... Ama kaleden atılan yağmur gibi kurşunlara dayanamayarak hücum edemediler.

Allah'ın hikmeti bu sırada pâdişah hazretlerinin rahatsızlıkları artıp yiyip, içmekten kesildiler... Pâdişah bu derece hasta olunca kahraman vezir “Pâdişahım böyle ferman etti” diye kırkbin serdengeçti yazıp, hepsine cebehânedan silâh vererek hazırladı. O gün **onbin keçinin boynuzlarına ikişer adet fitil bağlayıp, bir karanlık gecede bütün fitilleri yaktırdı**. Bir serdengeçti adam, bir Kösemen koyun ile kalenin gölü üzerinde doldurulan çitler üstünden yürüyünce hemen bütün İslâm askeri içinde bir Allah sadası koştı. Bütün keçiler hep birden kaleye yürüdüler. Düşman gördü ki bu kadar bin Osmanlı askeri elleinde yanmış fitille hücum edüp, geliyorlar. Bu gelenlerin hepsini adam sanıp, bütün top ve tüfenklerini, humbaralarını atınca düşmanın elinde top, tüfenk, humbara ve fişenk kalmadı. Bütün keçiler öldü. Fakat kırkbin gâzi korkusuzca kaleye yürüyüş ederek düşman tarafından top ve tüfenk atılmadan orta hisar fetholunup, gülbang-ı Muhammediler okundu ve beyaz bayraklar dikildi. Düşmanlar iç kaleye kaçtılar. Bu kalenin fethi Süleyman Han'a müjde edilince necip pâdişah bir ah çeküp:

“-Ah, gidi Sigetvar, **Sigetvar'ın iç kalesi daha fetholunmadıysa benim vücudumun kalesi işte fetholunuyor.**” diye ölümlerinin yakın olduğunu anlatmışlardır.

o **Haçova zaferi (1596)**

Düşmanın 100 topu, Feth-Nâme-i Eğri'ye göre 300.000 askeri vardı. Ancak bu sayı mübalâğalı değilse bile, hepsinin muharib olmasına imkân yoktur. O zamanın **Avrupa ordularında âdet olduğu üzere, mühim kısmının uşak, satıcı gibi kalabalıktan müteşekkil olduğu** muhakkaktır. Hattâ Avrupa ordularıyla beraber binlerce fâhişeden mürekkep bir kadınlar topluluğunun da savaş meydanına kadar yol alması, sık görülen hâdiselerdendi. Türkler 60.000 tımarlı sipahisi, 55.000 Kapıkulu (Yeniçeri vs.), 25.000 Kırım atlısı, takriben 140.000 kişiydi.

Büyük meydan muhârebesi, Almanların taarruzuyla başladı. Türk ordusu sarsıldı, Almanlar, orta kanada girdi... III. Mehmed, otağına çekildi. Sırtına **Peygamber'in hırka-i şerîf'ini giyip** eline mızrağını aldı. Sadrâzam İbrahim Paşa, padişahın duasını yarıda kesip, ihtiyaten geri çekilmesi icap ettiğini bildirdi. III. Mehmed, ric'ate hazırlanırken, babasının 60 yaşındaki hocası Sadeddin Efendi, padişahın atının gemlerine yapıştı:

- Pâdişâhım, dedi; nereye gidersiz? Cengin hâli budur, hâtır-ı şerîfinizi hoşça tutun. Lâzım olan yerinizde **Sâbit ve ber-karâr** olmaktır. Peygamberimizin mucizeleriyle, musret-ü zafer bizdedir!

Bu hengâmede **III. Mehmed'i dimdik atının üzerinde, Hoca Efendi'yi onun yanı başında gören akıncılar ve Kırım atlıları taarruza geçtiler.** "Kâfir kaçdı!", "Nemçelü sındı!" âvâzeleriyle çalkalanan Türkler, yarım saat içinde 20.000 düşman atlısını Haçova ovasının kenarındaki bataklığa sürüp yok ettiler. 50.000 düşman da muhârebe meydanında kaldı. 100 top, Türklerin eline geçti... Bu sûretle **Osmanlı fütûhat tarihinin son büyük meydan muhârebesi** kesin şekilde kazanılmış oldu.

• **Taktik ve strateji**

Yeniçağ başında **Avrupa taktiği** şöyleydi: Önce kanatları mağlup etmek, sonra merkezi yok ederek netice almak. **Türk taktiği** ise şöyle: Düşman taarruzunu merkeze çekmek, bu sırada kanatlar ve sonra ihtiyatla yan ve gerilere taarruz etmek, kışkacı kapatarak imhayı tamamlamak, ricat yolunu keserek döküntüleri de yok etmek. **Bütün birlikleri tek elden yönetemeyen Avrupalılar, Türk taktiğini kullanamıyorlardı.**

Türk ordusunun muhârip kısmı muhârebe meydanında dörde ayrılırdı: **merkez, sağ ve sol kanatlar ile ihtiyat.** İhtiyatta bir kolordu bulundurulurdu. Öncü ve artçı olarak da birer tümen yerleştirilirdi. İhtiyat büyük, yıpranmamış, üstün savaş kabiliyetini haiz hayatî bir birlikti. Bir çok padişah, bu ihtiyatla kesin neticeyi alıp düşmanı imha etmiştir.

Padişah veya serdâr-ı ekrem, hem merkezin, hem de bütün ordunun kumandanı idi, merkezi doğrudan doğruya idare ederdi. **Kanatların ayrı kumandanları vardı.** Padişah, "yeniçeri" denilen ağır piyade tümeni ile sımsıkı sarılmış vaziyette merkezi muhârebeye sokardı. Yeniçerilerin dışına süvariler yerleştirilirdi.

Ordu ağırlıklarını muhâfaza için de geride mühimce bir kuvvet bırakılırdı... **İhtiyat kolordusu, mümkün olduğu kadar düşman gözünden saklı yerlerde mevzilenirdi. Düşman, padişah veya serdâr daima merkezde olduğu için, hemen daima merkeze saldırmakla işe başlardı. Merkezi çevre sarmış sipahiler bu taarruza dayanamayıp açılınca, düşman, Türk topçusu ile karşı karşıya gelirdi.**

Top ateşiyle serseme döndürüldükten sonra nihâî hamlesini yapıp padişaha erişmek ister, fakat yeniçeri tümenine çarpıp parça parça olurdu. Çok defa yeniçeri tümeninin saflarını da parçalar, fakat o anda padişah, iki kanadın kapanması ve ihtiyat kolordusunun düşmanın ricat yolu üzerine gelmesi emrini verirdi. Kıskaçtan kaçmak isteyen düşman, yolu üzerinde hiç hesaba katmadığı ihtiyat birliklerine çarparak mahvolurdu. Bu anda düşmanın muhârebeye girmemiş tek ferdi kalmadığı için durum vahim olur ve çok defa tamama pek yakın imha ile neticelenirdi. Deniz muhârebelerinde de esas bu stratejidir.

Düşman taruza geçmezse, Türk hafif süvarisi tarafından tâciz edilip muhârebeye zorlanırdı. **Türkler, muhârebenin başında gayet sakin dögüşürlerdi.** Bu durumu gören düşman çoşar ve ilerlerdi. Türkler, yavaş yavaş, ihtiyatlarına kadar yaklaşır, orada durur, artık bir adım gerilemezlerdi. Ateşin zamanında açılmasına ve yerinde kullanılmasına çok ehemmiyet verilirdi.

Düşman, muhârebe ateşi altında, ekseriyetle Türk manevralarını kestirip değerlendiremezdi. Karşı karşıya dögüşülüyor sanırdı. Zira Avrupa'da öyleydi, alaydan büyük birliğin taktiği bilinmezdi, bütün ordusuna hâkim başkumandanlar yoktu. 17. Asrın ortalarında bütün ordusuna hâkim başkumandan, ilk defa İsveç ordusunda görüldü ve diğer Avrupa ordularına yayıldı.

Orta Asya taktiği olan ihtiyatın pusuya yatması, hiç görünmemesi, başkumandanın istediği anda ve istediği şekilde ortaya çıkması, Türk zaferlerinin mühim âmillerinden biridir. Düşman ne kadar üstün olursa olsun ihtiyat kuvvet, son dakikadan önce ileri sürülmezdi.

Türk ordusunun "Allah Allah" ve başka nâraları, gülbankleri, bilhassa muhârebe boyunca susmayan mehter takımı, düşmanı son derece ürkütürdü. Bir İspanyol seyyahın ifadesi:

“Türk savaş davulları (kûs’lar) o kadar büyüktür ki, bir deveye ancak bir tanesi yüklenebilir ve bir davulu iki kişi çalar...”

İmha muhârebeleri arasında askerlik sanatının şâheseri olarak Kaanûnî Sultan Süleyman’ın Mohaç’ta tatbik ettiği taktiği göstermek âdettir. Askerî tarihçiler ve münekkitler, en mükemmel meydan muhârebelerini dahi tenkit etmişlerdir. Fakat Mohaç’ta, gerçekten hiçbir kusur yoktur, her şey mükemmeldir.

... İbrahim Bey hemen bütün askerlerine hitaben: “Hakikaten Allah ve Muhammedini seven zırhlarını çıkarırlar.” Ben şaşkınlık içinde kalıp:

“Be canım, böyle cenk yerinde gâziler, cenk etmek için zırh giyerler. Bunlar ise asıl bu esnada çıkarırlar! Acep aslı ne ola?” diye sordum.

“Evet, bunlar şimdi büyük savaşa girerler ki tamamen kurşun cengidir, halbuki **kurşun cenginde zırh fenadır. Bir kurşun dokunsa zırhın halkalarını adamın vücuduna tıkar, öldürmese de gitgide hasta eder. Ama zırh olmazsa kurşun, girip, çıkar; ya alır, ya bırakır.** Onun için böyle zırhlarını çıkarırlar.”

Hiçbir zaman Osmanlı sözünde durmayıp, bir düşmanın üzerine ansızın varmamıştır. Barışı ilk olarak bozana önce elçiler ile mektuplar gönderip dostluk gösterir ve “vaktine hazır ol” diye haber verir. Sonra deniz gibi asker ile düşmanını üzerine çekip intikam alır. (*Evliya Çelebi*)

• Türk istihkâmcılığı

Türk istihkâmcılığı, 19. Asrın sonlarında bile üstün seviyesini muhâfaza ediyordu. Gazi Osman Paşa, **üç Plevne zaferini** kazanmak için, istihkâm subaylarının maharetinden geniş şekilde faydalanmıştı.

Plevne muhârebesinde Alman asıllı Rus istihkâm orgenerali Todleben şöyle diyor:

“Türk müdafaasındaki iki âmil, **süratli tüfek ateşi ve mükemmel sahra tahkimatı**, üçüncü Plevne muhârebesinde Rusların korkunç ve ezici mağlûbiyetlerinin başlıca sebebi olmuştur.”

“**Türklerin tabya ve istihkâm yapma hususundaki dehâ derecesini bulan istidadlarını gözlerimle gördüm...** Plevne, muazzam kuvvette ve şehrin bütün çevresinde bir ateş halkası teşkil edecek şekilde, toprak istihkâmlar silsilesiyle müdafa edilmekteydi. Bu tabyalar zinciri, at nalı şeklinde uzanıyordu...”

“Vidin’den gelip Plevne’ye girdiğimizden beri geçen 6 hafta içinde Türk askeri, dünyada o zamana kadar asla **eşi görülmemiş en mükemmel ve teferruatlı bir istihkâmlar manzumesi** meydana getirmişti. Öyle bir istihkâmlar silsilesi ki, cüretkâr ve iyi takviye edilmiş bir taarruzun, mevzilerini mutlaka düşüreceği hakkında mevcut olan eski askerî itikadı tamamen boşa çıkardı, **askerliğin savunma prensiplerini kökünden değiştirdi.**”

“Bu tabyaların her birinde personelin ve subayların barınması ve cephaneye, malzeme için toprak altı odaları, hattâ **toprak altında atları barındıran ahırlar vardı...** Tabyaların içine yerleştirilen sahra topları, duvara açılmış mazgallardan ve tabya külâhı denilen siperlerin arkasından ateş edebilmektedir. İçlerinde bulunan piyade askeri, tabya siperlerinin üzerinden içerideki seddin üstünden tüfekle ateş etmektedir. Bu ayak seddine de, dışarıdaki toprak seviyesinden daha aşağıda kazılmış olan tabya iç zemininden başlayan basamaklarla çıkılmaktadır... Hemen **her tabyanın ön tarafında bir hendek vardı.** Bunlar, birinci savunma hattını teşkil ediyordu. Hendeğin daha ön tarafında da piyade siperi hatları bulunuyordu.”

“... tabyalar, düşman tarafından **442 topla 4 gün dakikada 30 top mermisi** atılarak topa tutulduğunda ancak iki cephanelik infilâk etmiş, **fakat Türk tabyaları düşmemişti.** Bu korkunç düşman topçu ateşine **Türklerin ancak 72 topu** cevap verebiliyordu... Albay Yunus Bey, Orgeneral Skobelev gibi cesur ve usta bir generalin bütün inatçı taarruzlarını püskürtmüştü. Skobelev-Yunus Bey muhârebesi askerî tarihe “**devlerin muhârebesi**” diye geçmiş korkunç bir vuruşmadır, Skobelev’in ağlayarak ricat etmeye mecbur kaldığı meşhurdur.”

○ Lâğımçı ocağı

İstihkâm sınıfıdır. “**Lâğım**” yeraltında kale muhâsaralarında açılan tünellerdir. 1596 Eğri muhâsarasında 500 lâğımçı, bu tünellerle çok müstahkem olan kalenin az zamanda düşmesini

sağlamışlardı. Girit Kandiye muhâsarası, bir lâğım (tünel) muhârebesi şeklinde, yer üstü kadar yer altında da cereyân etmişti.

18. asra kadar Türk istihkâmcısı, gerek teknik, gerek tâbiye (taktik) bakımından, dünyanın mukayese edilemeyecek derecede en üstün istihkâm sınıfı idi. Avrupa istihkâmcılığının babası sayılan mühendis genel Vauban, Türk istihkâm tâbiyesini Kandiye’de öğrenmiştir.

Bazı bölükler hendek ve siper kazmakla görevli idiler. Bazı bölükler de “köprücü”, “kal’acı”, “tabyacı” diye ihtisas sınıflarına ayrılmışlardı. Bunlar köprü, kale ve tabya yapıları. Lağımçı subayları, çok mahir mühendis ve mimar idiler... **Mimar Sinan gibi bir adamın köprücü subay olarak şöhret yaparak askerlikten sivil mimarlığa geçtiğini** hatırlatmak, Türk teknik askerî sınıflarının vaktiyle hangi zirvede olduğunu göstermeye yeter bir misaldir (*Uzunçarşılı*).

... kalenin içinde duvarlarında lağım yerleri arayıp, kale duvarları üzerine davullar koyup, davulların içine darı ve buğday dökülerek lağım hilesi gözetirdik. Kâfirlere **kale temelini kazarak lağım yaparsa davulların üzerindeki darılar lağımçıların kazma darbesinden sıçrarlar.**

Porulak dağı aşarken ileri görüşlü Paşa, bütün dağ delen yiğitleri ve ırahorları getirip dağlara ve ormanlara kölünk ve balta vurup, sert kayaları kırarak, sarp yollara ve sık bellere **ateşler yakıp, taşlar üzerine sert sirkeler döküp, yalçın kayalar parça parça olup,** bütün moloz taşlara ve çöplere asker üşüşüp, bir günde yüksek bir dağın dar yolları geniş yollar oldu. Bütün şâhi toplar vae ağırlıklar rahatça geçirildi. (*Evlîya Çelebi*)

• Türkler ordu-millet

“Türk imparatorluğunun büyüklüğü karşısında insanın hayrete düşmemesi, kabil değildir... **Böyle bir devleti Türkler nasıl kurmuşlar, nasıl muhafaza edebilmişlerdir?**” diyen Marsigli’yi dinleyelim:

“Türkler, tab’aları olan Hıristiyanların kadınlarına değil tecavüzde bulunmak, terbiyeye aykırı hiçbir davranış içine girmezler. **Adaletleri sağlamdır ve Hıristiyan tab’a bu adalet altında mahfuzdur...**”

“Türk milleti yemek ve içmekte çok mütedildir, kanaatkârdır. **Bir parça et ile karnını doyurur...** Macaristan’daki kalelerini Türkler, açlığın her türlüüne dayandıktan sonra ancak çaresiz kalınca Almanya imparatoruna teslim etmişlerdir. Bu da onların ne kadar kanaatkâr ve tahammüllü olduklarını açıkça gösterir... Yalnız koyun eti yerler. Sığır ve dana etini mecbur olmadıkça yemezler... **Bir de yaş ve kuru her türlü meyveye düşkündürler...** Soğuktan fazla sıcağa karşı fazla dayanıklıdır...”

“**Felâket ve zarûetlere tahammül** hususunda Türklerin gösterdikleri mukavemet ve sabrı, diğer milletler gösteremezler. Dün vezîr payesinde bulunan bir adam, rütbe ve nüfuzundan mahrûm olur, fakat asla şikâyet etmez. Felâketini ilâhî takdîre atf ederek teselli bulur. Ekseriye bir müddet sonra gene rütbesini geri alır, zenginliğe, debdebeye kavuşur. O anda, sanki hayatında sıkıntı çekmemiş gibi yaşamaya başlar.”

“**Türkler, ağırbaşlı insanlardır.** Konuşmalarında ciddîdirler. Maksatlarını hem açık, hem kısa şekilde ifade ederler. Uzun konuşmaktan hiç hoşlanmazlar... Pazarlık ve alışverişte yüksek fiyat istemezler, az kârla yetinirler. Bir şey söylediler mi sözlerinde mutlaka dururlar. Sözlerinde sebat ve ısrar etmeleri, ahlâklarının en kuvvetli tarafıdır...”

“Türkler, hangi dinden olursa olsun seyyahlara, gariplere ve dervişlere çok acırlar, onlara çok iyi davranırlar ve ellerinden gelen yardımı yaparlar. Türklerin köylerde ve yol üzerindeki şehir ve kasabalarda yaşayan eşraf ve zenginlerinin **sofraları her yolcuya, garibe, fakire ve misafire açıktır...**”

“Türk eğitim ve öğretimi, daha çok amelîdir. Kendi ilimlerini çok iyi bilirler. Her kültürlü Türk, Arab ve İran’lı 3 dil bilir: Türkçe, Arabca ve Farsca...”

Bir **ordu-millet** olan Türkler, her zaman harbe hazırды. Siviller silâh kullanmasını, ata binmesini bilirdi. 1658’de Köprülü Mehmed Paşa, Celâlılere yardım ediliyor vehmiyle Ereğli (Konya) şehri halkına kızmış, ellerindeki bütün tüfekleri toplatıp İstanbul’a aldırmişti. Devlet cephanesine bu sûretle yalnız Ereğli ve çevresinden 80.000 tüfek girmişti (*Naîmâ*).

Türk halkı, avcı ve sporcu bir millet olarak da harbe hazırды. Orta Asya’dan getirilen av ve geleneksel sporlar, yeni vatanda, Anadolu ve Rumeli’nde de devam ediyordu. Atlı sporlar, bilhassa

cirit, silâhlı sporlar, bilhassa **kılıç-kalkan** ve **okçuluk**, beden sporları, bilhassa **güreş**, çok yaygındı ve en mütevâzı halk tabakalarına kadar inmişti.

- **Türkler neden yenilmezler?** (*Salomon Schweigger*)

İlâhiyet tahsili gören Salomon Schweigger, Avusturya'dan gelip elçilik vâizi olarak **1578-1581 yılları arasında üç yıl İstanbul'da kalmıştır**. Kaleme aldığı seyahatnamede; sarayı, camiler, medreseler ve diğer büyük yapıları canlı bir üslûpla tasvir eder; Türk mahkeme teşkilatı, okullar ve medreselerdeki öğretim sistemi, sağlık müesseseleri hakkında geniş bilgi verir. Türk halkının örf ve âdetleri, inanışları da onu çok ilgilendirmiştir. Bayramlar, düğünler, şenlikler, halkın giyinişi, yaşayış tarzı; evlenmeler, boşanmalar, kısaca 16. yüzyılda Türk halkının sosyal, ekonomik ve kültürel hayatı ile ilgili her şey bu eserde geniş bir şekilde anlatılmıştır.

“Hıristiyanların nasıl olup da Türkler karşısında hiçbir şekilde başarıya ulaşamamaları ve **Türklerin her savaşta büyük zaferler kazanmaları** öteden beri üzerinde durulan bir dert ve çözülemeyen bir mesele olarak süregelmiştir.

Aramızda pek çok kimse, Türk'ü dev cüsseli yaratıklar sanır ve bütün Hıristiyanları onun karşısında ürkek çekirge sürüsüne benzetir ve yine Türklerin oturdukları şehirlerin tırmanılması imkânsız, göklere kadar uzanan surlarla çevrildiğini yahut da onların Câlût (Davut Peygamber'in sapanıyla öldürdüğü çok cesur savaşçı) gibi tepeden tırnağa silâhla donatılmış olduğunu sanır.

İlk önce şu hususu bilhassa belirtmek isterim: **Her şeye kadir olan Ulu Tanrı bu savaşlarda Hıristiyanları cezalandırmak ve ıslah etmek için Türkleri vasıta olarak kullanmakta, onlara bu zaferleri bahşetmektedir...** Babil'de olduğu gibi, pek çok günah işledik ve Tanrı'ya itaat etmedik; **birinci sebep budur**. Bu sebeple Tanrı Türk'ü koruyor ve Türk durmadan zaferler kazanıyor.

Türk'ün muzaffer olmasının ikinci sebebi ise Türklerin İslâmiyete olan sarsılmaz inançlarıdır. Bu batıl inanış uğruna savaşıyor, önlerine gelen her şeyi silip süpürüyorlar. Halbuki biz Hıristiyanlarda dinimize karşı böyle sağlam bir inanç yoktur. **Hakikî ve samimî Hıristiyan çok azdır**. Hıristiyanlar tarafından öldürülen Türkler aziz sayılır, şehit telâkki edilir.

Bunun dışında **Türklerin cesaretleri herkesçe malûmdur**. Cesaret yanında onların çok **büyük bir meziyetleri daha vardır: itaatkârlık**. Şeref ve itibar kazanmak için bütün zekâ, tecrübe, bilgi ve cesaretlerini kullanarak birbirinden daha üstün olmaya çalışıyorlar.

Öte yandan devlet çok büyük, arazi alabildiğine geniş, insan gücü fazla. Türkün askeri nerede olsa konaklayacak bir yeri kolaylıkla buluyor. Şüphe yok ki her tarafa yayılmış olan büyük milletin düşmanı da çok. Ama **Türk durmadan savaşır ve bu sayede de cesaret ve kahramanlık gibi vasıfları paslanmaz**. Hemen hemen her yerde ve her zaman yiğitliğini ve gücünü göstermek imkânını bulur.

Türklerde şeref ve itibarı yaratıp kazanan, kişinin kendisidir. Zira vezir, paşa, beylerbeyi vs gibi mühim mevkilere gelmiş kişiler, hiçbir suretle şu veya bu soya mensup olmakla övünmezler. Aksine asıl şeref ve itibar o kişinin şöyle konuşmasındadır: “Babam köylü, işçi yahut da sığır çobanı idi. Ben bu şerefli mevkie kendi gayretim, bilgim ve cesaretim sayesinde geldim.” Ama bu demek değildir ki asil bir aileden gelen, yiğit ve soylu bir ana babaya sahip olma küçümsenir. Çocuklar tabiatıyla ana babaya benzeyecektir. “**Soylu kartaldan ürkek bir güvercin türemez.**”

Ya Almanlarda durum nasıl? Böyle bir itaat ve saygıdan eser yok. Aynı şekilde aklı başında ve tecrübeli askere de hak ettiği değer ve ücret verilmez. **Çok defa asılzade olan bir şahıs, askerlik konusunda hiçbir bilgisi olmasa dahi emir ve kumanda mevkiine getirilir**. Albay, yarbay yahut yüzbaşı rütbesindeki bir kimse bakarsınız, hayatında ilk defa bir muharebeye katılmaktadır.

Türkler askerlerini yalnız savaş halinde değil, sulh halinde de devamlı olarak silâh altında ve her zaman savaşa hazır bir durumda tutuyor. Savaş olmadığı zaman da asker, maaşını tam olarak alıyor. **Sefere katılan askere yiyecek içecek ve diğer malzeme ve teçhizatı mükemmel ve eksiksiz veriliyor**. Halbuki bizim Alman askerlerine gerek savaşa giderken, gerek savaş alanlarında erzak ve teçhizatı son derece idareli ve kısıtlı verilmektedir.

Mukaddes Roma Cermen İmparatorluğu'nda orduyu çeşitli memleket ve bölgelerden toplayıp bir araya getirmek ve onların talim ve terbiyesini sağlamak büyük çaba harcamayı gerektirmektedir. Türkiye'de ise ordu her an savaşa hazırdır. Talim ve terbiyesi önceden mükemmel olarak sağlanmıştır. **Bizde meclislerin toplanması, müzakereler yapılması ve bu arada çeşitli**

krallık, dükalık ve prensliklerin birbirinden daha üstün gözükme için orduya yardım konusunda yersiz gösteriş yarışmalarına girişmeleri, **iş bir hayli uzatır. Türkler bunu pek iyi bildikleri için böyle bir durumda asla vakit kaybetmez, derhal harekete geçerler.**

Bizde askerin mutlaka savaşa katılma mecburiyeti yok. Türklerde asker isterse de, istemezse de savaşa gider; zira bu asker savaşta da sulh zamanında da maaş alan daimî askerdir. Halbuki biz Hıristiyanlarda durum böyle değil. Bizde asker şöyle düşünür: Savaşta bana ne! Elime ne geçecek! Savaşa katılıp cephede ölmem, aileme, onun geçimine bir fayda sağlayacak mı?

Almanya’da seyahat eden bir kimse bir köyden çıkar çıkmaz mamur, bakımlı diğer bir köyün arazisine girer. Ama Türkiyede durum böyle mi? Viyana’dan İstanbul’a kadar bütün yolculuğumuz esnasında ancak altı şehir görebildik. Bulgaristan’dan geçerken üç gün boyunca beşten fazla köye rastlamadık.

Türkler sınırlarını surlar ve kale burçlarıyla korumuyorlar. Onlar güçlerini taştan duvardan değil, yumruklarından alıyorlar. Bunun için de ne kadar övünseler azdır.” (Çev: Prof. Yaşar Önen)

- **Bizans surları önünde** (İskender Pala, Mihmandar)

Bir yıl önce Bizans sınırlarından girip Kostantiniyye surlarına erişen otuz bin kişilik İslâm ordusunun ikinci emîri Avfoğlu Süfyan’ım ben. Bir yıl boyunca uğradığımız onca meşakkat ve katlandığımız onca sıkıntı yalnızca Allah’ın adını yüceltebilmek, hak dinin yayılmasına imkân hazırlamak içindi. Ben şahidim ve Allah da şahittir ki emrimdeki her mücahid, sırf Allah’ın rızasını kazanmak için canlarından ve mallarından fedakârlıkla buradadırlar.

Buna rağmen bir yıl içinde şehirler kraliçesi Kostantiniyye’yi alamamış olmak bize şunu gösterdi ki **zafer için yalnızca iman etmiş olmak yetmiyor. Bilakis ondan önce harp sanatı bilmek, düşmanını tanımak, savaş araç ve usullerindeki yenilikleri takip etmek, mancınık ve güller hakkında bilgili olmak, kara ile denizin savaş imkânlarını araştırmak, sivil halkın ve mücahidlerin haklarını ayırmak, saf düzeninin tertip ve taktiklerini iyi bellemek -Bizanslılar buna strategio diyorlar-, hareket hâlindeki birliklerin dinamiklerini bilmek, manevralar ve ordu sevkini iyi yapmak, askerin sosyal ve ruhsal konumunu tanımak ve en önemlisi de istihbarat faaliyetlerini doğru yürütmek gerekiyor.** İyi kılıç kullanmak ve isabetli ok atmak ise, en son ihtiyaç duyulan şeyler.

- **İkinci Viyana Kuşatma Kararı** (Ahmet Salâhaddin Akan)

“**Düşman isterseniz dostlarınızı geçmeğe uğraşınız.** Dost kalmalarını beklerseniz rakiplerinizin sizi geçmelerine imkân veriniz.” (La Rochefoucauld)

“**Harpte** insanlar hiç bir şey değildir. Ancak **bir tek insan her şeydir.**” (Napoleon Bonapart)

“Şimdiki savaşlarda, düşmanın bütün kuvveti yok edilemez. Ancak **silâhların teslimiyle** ordusunu savaş dışı bırakacak yollara zorlamağa mahkûm edilebilir.” (Alman Mareşalı Schlieffen)

“En doğru fikir ve düşünceli bir genel kurmayın, en mükemmel unsurlardan meydana gelse bile, **büyük bir komutanın yüksek ruhu** bulunmadıkça, bir orduyu eksiksiz, kusursuz idare edemez.” (Von Clausewitz)

“Taarruz stratejisinde olduğu gibi, **savunma stratejisinde de,** gerçekleştirilmesi için çalışılan büyük bir gaye olmalıdır. Bu gayeye ancak bir **meydan savaşı vermek, düşmanın beslenmesini, insan araç ve silâhların ikmal bakımından kuvvetlenmesini önlemek veya imkânları daraltmak, kendi içinden yıkılmasını sağlamak ve ağır kayıplar verdirerek geri çekilmesini, bozguna uğramasını veya yok olmasını sağlamak** olmalıdır.” (Von Clausewitz)

Aklın hâkim olmadığı yerde, fitne ile fesat birleşince nasıl kuvvet kazanır. Dedikodu ve iftira niçin zayıfa hükmeder?... Gerçekten “Dedikodu” doğrudan doğruya şüphe uyandırıcı, vicdan bulandırıcı, ahlâk bunalımı yaratan düpedüz, tam bir faziletsizlik örneğidir.

“İleri gitmeyen taktik veya yerinde sayan strateji süngülerin önüne atılmamış olsa bile, er geç sönmeğe mahkûmdur.”

Barişi korumak büyük bir sanattır.

Taktik ve strateji birbirinden tamamiyle ayrı iki kavramdır. Yalnız, harpte zafer elde edebilmek için her ikisi arasında yakın bir ilgi ve ilişki kurmak, bağlılık göstermek zorunluluğu vardır.

Taktik:

Büyük ölçüde, düşman karşısında birbirine yaklaşan ve savaşla ilgili bağlantılar kuran, iki rakip kuvvetin yani, iki düşman ülkenin savaşla ilgili işlerini düzenleyip yoluna koyan bir **savaş bilimidir**.

Birliklerin savaş alanına doğru yaptıkları yürüyüşleri ve ilerde verilecek savaşları besleyecek lojistik maddelerin ulaşımını yapacak yollar, savaş bölgesinin özelliklerinden ormanlar, göller, bataklıklar, akar sular, torağın durumu bütün bu noktalar detaylarıyla bir plân içinde düzenlenip takımdan tümene kadar bütün birliklere belli bir talimat verilir.

Taktik planda; birliklerin içinde buldukları şartlardan, **kuvvetlerin fizik ve moral durumları, yiyecek ve cephanenin yeterlik dereceleri** gibi, durumları her zaman göz önünde bulundurmaya zorunluluğu vardır.

Eski silâhlarda elde edilen ilerlemeler, yeni ve daha hızlı giden ulaştırma araçları ve haberleşme imkânlarının genişlemesi, motor, tank, uçak ve son olarak termo nükleer silâhlar taktik üzerinde çok geniş ölçüde etki yapmış, bununla beraber bu değişiklikler derinlikten daha çok görünüşte olmuştur. Hareketler geniş ölçüde büyümüş, hız artmış, dolayısıyla zaman uzamıştır.

Harp sanatı olmaktan daha çok, **taktik bir savaş bilimidir**. Bu bilimle savaşı souca bağlayan, otorite sahibi komutanlara savaş bilgini veya **tabiyeci, taktikçi** denir.

Strateji:

Politika gereklerine en uygun düşen, zaman ve yerde üstün kuvvet yığmak, düşmanı savaşa zorlamakla yüklü orduları sevk ve idare de **harp sanatıdır**. **Strateji, düşmanı şaşkına çevirme işidir**. Askeri sevk ve idare ilmine (sevk-ul-ceyş) strateji, harp sanatında ileri olan komutanlara stratej, bu yolda eser yazan askerî yazarlara da stratejist denir.

Strateji, orduların mümkün olan en elverişli ve en uygun şartlar içinde, savaştan önce, ön almasını sağlayan hareketlerin esasını planlar.

Taktik ise, savaş sırasında atılacak adımların detaylarına varıncaya kadar başarıyı zafere çevirecek kazançları elde etmek için, sevk ve idareyi kendi etki alanı içine alır.

Strateji ile politika arasında yakın bir ilgi ve ilişki vardır. Ne zamanki taktik sorunların içine politika, daha doğrusu politikacılar karışmak istemişse, bunun sonucu olarak, harbi de, politikayı da yikan çöküntü ile bitmiştir.

Eskiçağlarda, savaşın başlayabilmesi için önceden düşünülmüş ve alınmış bir karar veya hazırlanmış bir plan bahis konusu olmazdı. Çünkü iki taraf veya biri oldukça uzun süren bir hazırlıktan, aylarca yapılan yürüyüşten sonra ancak birbirlerine sokulup karşılaşırlardı. Elde edilen bilgilere göre savaş düzeni alınır, savaş, sabah güneşin doğmasıyla başlar ve akşam gün batmadan önce sonuç alınmış olurdu.

Taarruz Stratejisinin unsurları:

a) **Kullanılması mümkün olan bütün kuvvetleri sarsılmaz bir enerji ile sevk ve idare etmektir**. Komutan, kuvvetleri ileri hareket sırasında ve taarruz öncesinde pek dağınık tutmaktan sakınmalıdır.

b) Cephenin öbür kesimlerindeki mevzileri zayıf düşürmek tehlikesi bulunsa bile, **kesin sonuç aranan yerde mümkün olduğu kadar çok kuvvet toplamaktır**. Düşmanın can alıcı önemde olmayan başka noktalarda başarılar kazansa da bunlar geçicidir. Çünkü kesin sonuç yerindeki ezici yenilgiyi değiştirmez.

c) Taarruzun değişmez bir unsuru da **mümkün olduğu kadar çabukluktur**. Kesin sonuçlu savaşta başarı ne kadar erken kazanılırsa, zafer de o kadar tam ve o nisbette direnme olanları için, düşmana o kadar az zaman bırakılmış olur.

ç) **Kazanılan zaferi mümkün olan en yüksek enerjiyle sonuna kadar götürmektir**.

Kanunî, Viyana'yı fethetmek maksadıyla değil, Avusturya'ya gözdağı vermek gayesiyle kuşatmıştı. Sadrazam İbrahim Paşa'nın Viyana kale komutanına gönderdiği mektup: "...malumunuz olsun ki, biz, **sizin beldenizi almağa gelmedik. Arşüdükünüzü yenmeğe geldik...**" Kanunî ömrü boyunca 6,4 milyon kilometre karelik bir imparatorluk ülkesini 13,7 milyon kilometre kareye yükselttiği halde, İmparatorluğu besleyecek ticaret merkezlerinin kaynaştığı Akdenizi tam egemenliği

altında görmek isteyen İspanya, Portekiz, Sardunya, Venedik ve Cenevzliilerin açtıkları yelkenler üzerinde topladığı bütün dikkatin Orta Avrupa'ya bağlayıp harcamayı gerekli görmemişti.

İkinci Viyana kuşatması: IV. Mehmed, Viyana'nın kuşatılma kararını telhisten (Sadrazamın padişaha sunduğu özet bilgi) öğrenince: “-**Maksadımız Yanık ve Komaron idi, Beç kalesi dilde yoktu.** Paşa acaip saygısızlık edip bu sevdaya düşmüş. Hoş imdi Hak Taâlâ âsan getüre; lâkin mukaddem bildirseydi rıza vermezdim.”

Merzifonlu Kara Mustafa Paşa, Budin valisi Uzun İbrahim Paşa'yı Otağında kabul eder:

“-Paşa baba!.. Beç'e gidecek olduk. Ne dersin? **Şimdiye dek Nemçe'nin** (Avusturya) **Boy beyleriyle uğraştık durduk, bunca hazine sarfettik.. Kan döktük, ancak kaleler aldık..** Düşmanımız gene karşımızda durur.. Cenk ve cidalin sonu gelmez.. Kürsii Memleket olan **Beç'i** (Viyana) **almak lâzım ki, memleket bizim ola..** Beç bizim olursa Boy beyleri, belki cümle Frengistan kapımızda boynu bağlı kul olur!.

“-Efendim, **bunlar millet-i vahidedir,** Çasar (Kayser, Alman imparatoru) sıkıp imdat için feryat eyledikçe **Frengistanın en uzak yerlerinden yardım ederler, yakın krallar bizzat gelirler..** Aklı kısa bir ihtiyarım, bence bu yıl Yanık ve Komaron'u fethedelim.. Kışı Yanık altında geçirelim ve kışta Tatar atlısı ile akıncı taifesine izin verin.. Beç varoşlarına, hatta daha ileri gidebildikleri yere gitsinler.. Nemçe ülkesini yaksınlar, yıksınlar, taş üstünde taş komasınlar.. Düşmanda kol kanat kalmasın.. Önümüzdeki baharda da sehatten kalkıp Beç niyetine yürürsünüz.. Cenkte gurur olmaz.. **Yanık gibi bir kaleyi düşman elinde bırakıp Beç üzerine varmak suitedbirdir..** Merhum Sultan Süleyman Han Gazi, Beç'i yirmi bir gün muhasara edip dönmeye mecbur oldu ise, bu yüzden oldu!..”

“-Sen bunamışsın!. Tatar ile akıncı taifesi ne senin aklına, ne benim iznime bakar, onlar yapacaklarını zaten yaparlar.. **Biz Beç'e gideriz. Yanık ve Komaron kalelerinde telef edeceğimiz bunca hazine ve cephaneyi ve dökeceğimiz kanı Beç kalesinde harcarız.. Harcarız ama bari bir ülkeyi fethederiz!..**

Kur'ân-ı Kerîm'den âyetler:

9. Hani Rabbinizden yardım istiyor, yalvarıyordunuz. O da, “Ben size ard arda bin melekle yardım ediyorum” diye cevap vermişti.

11. Hani (Allah) kendi tarafından bir güvenlik olarak sizi hafif bir uykuya daldırıyor; sizi temizlemek, sizden şeytanın vesvesesini gidermek, kalplerinizi pekiştirmek ve ayaklarınızı sağlam bastırmak için üzerinize gökten yağmur yağırdıyordu.

12. Hani Rabbin meleklerle, “Ben sizinle beraberim. İman edenlere sebat verin. Ben kâfirlerin kalplerine korku salacağım. Şimdi vurun boyunlarının üstüne. Vurun, onların bütün parmaklarına” diye vahyediyordu.

15. Ey iman edenler. Savaş düzeninde iken kâfirlerle karşılaştığınız zaman sakın onlara arkanızı dönmeyin (savaştan kaçmayın).

16. -Savaş taktiği olarak düşmanı vurmak için çekilme, ya da diğer bir birliğe katılmak durumu hariç- böyle bir günde her kim onlara arkasını dönerse mutlaka o, Allah'ın gazabına uğramış olur. Onun varacağı yer de cehennemdir. Ne kötü varılacak yerdir orası!

17. (Savaştta) onları siz öldürmediniz, fakat Allah onları öldürdü. Attığın zaman da sen atmadın, fakat Allah attı. Mü'minleri, tarafından güzel bir imtihanla denemek için Allah öyle yaptı. Şüphesiz Allah hakkıyla işitendir, hakkıyla bilendir.

18. İşte durum bu: (Allah, mü'minleri güzel bir şekilde dener). Bir de Allah, kâfirlerin tuzağını zayıf düşürendir.

44. Hani karşılaştığınız zaman onları gözlerinize az gösteriyor, sizi de onların gözlerinde azaltıyordu ki Allah, olacak bir işi gerçekleştirsin. Bütün işler Allah'a döndürülür.

45. Ey iman edenler! (Savaş için) bir toplulukla karşılaştığınız zaman sebat edin ve Allah'ı çok anın ki kurtuluşa eresiniz.

64. Ey Peygamber! Sana ve sana tabi olan mü'minlere Allah yeter.

65. Ey Peygamber! Mü'minleri savaşa teşvik et. Eğer içinizde sabırlı yirmi kişi bulunursa, iki yüz kişiye galip gelirler. Eğer içinizde (sabırlı) yüz kişi bulunursa, inkâr edenlerden bin kişiye galip gelirler. Çünkü onlar anlamayan bir kavimdir.

66. Şimdi ise, Allah yükünüzü hafifletti ve sizde muhakkak bir zaaf olduğunu bildi. Eğer içinizde sabırlı yüz kişi olursa iki yüz kişiye galip gelirler. Eğer içinizde (sabırlı) bin kişi olursa, Allah'ın izniyle iki bin kişiye galip gelirler. Allah, sabredenlerle beraberdir.

74. İman edip hicret eden ve **Allah yolunda cihad edenler** ve (muhacirleri) barındırıp (onlara) yardım edenler var ya; işte onlar **gerçek mü'minlerdir**. Onlar için bir bağışlanma ve bol bir rızık vardır. (*Enfâl, 8/9, 11-12, 15-18, 44-45, 64-66, 74*)

12. **Eğer antlaşmalarından sonra yeminlerini bozup dininize dil uzatırlarsa, küfrün elebaşlarıyla savaşın**. Çünkü onlar yeminlerine riayet etmeyen kimselerdir. Umulur ki, vazgeçerler.

13. Yeminlerini bozan, peygamberi yurdundan çıkarmaya kalkışan ve üstelik **size tecavüzü ilk defa kendileri başlatan bir kavimle savaşmaz mısınız?** Yoksa onlardan korkuyor musunuz? Oysa Allah, -eğer siz gerçek mü'minler iseniz- kendisinden korkmanıza daha lâyıktır.

14. **15. Onlarla savaşın ki, Allah onlara sizin ellerinizle azap etsin, onları rezil etsin, onlara karşı size yardım etsin, mü'min topluluğun gönüllerini ferahlatsın ve onların kalplerindeki öfkeyi gidersin**. Allah, dilediğinin tövbesini kabul eder. Allah, hakkıyla bilendir, hüküm ve hikmet sahibidir.

20. İman edip hicret eden ve **Allah yolunda mallarıyla, canlarıyla cihad eden** kimselerin mertebeleri, Allah katında daha üstündür. İşte onlar, başarıya erenlerin ta kendileridir.

21. **Rableri onlara, kendi katından bir rahmet, bir hoşnutluk ve kendilerine içinde tükenmez nimetler bulunan cennetler müjdelemektedir**.

22. Onlar orada ebedî kalacaklardır. Şüphesiz, Allah katında büyük bir mükâfat vardır.

24. De ki: **“Eğer babalarınız, oğullarınız, kardeşleriniz, eşleriniz, aşiretiniz, kazandığınız mallar, kesada uğramasından korktuğunuz bir ticaret ve beğendiğiniz meskenler size Allah'tan, peygamberinden ve O'nun yolunda cihattan daha sevgili ise, artık Allah'ın emri gelinceye kadar bekleyin! Allah, fasık topluluğu doğru yola erdirmez.”**

25. Andolsun, Allah birçok yerde ve Huneyn savaşı gününde size yardım etmiştir. Hani, **çokluğunuz size kendinizi beğendirmiş, fakat (bu çokluk) size hiçbir yarar sağlamamış, yeryüzü bütün genişliğine rağmen size dar gelmişti. Nihayet (bozularak) gerisingeriye dönüp kaçmıştınız**.

26. **Sonra Allah, Resûlü ile mü'minler üzerine kendi katından güven duygusu ve huzur indirdi. Bir de sizin göremediğiniz ordular indirdi ve inkâr edenlere azap verdi. İşte bu, inkârcıların cezasıdır.** (*Tevbe, 9/12-15, 20-22, 24-26*)

249. Tâlût, ordu ile hareket edince, **“Şüphesiz Allah, sizi bir ırmakla imtihan edecektir. Kim ondan içerse benden değildir. Kim onu tatmazsa işte o bendendir. Ancak eliyle bir avuç alan başka.”** dedi. İçlerinden pek azı hariç, hepsi ırmaktan içtiler. Tâlût ve onunla beraber iman edenler ırmağı geçince, (geride kalanlar) **“Bugün bizim Câlût'a ve askerlerine karşı koyacak gücümüz yok.”** dediler. Allah'a kavuşacaklarını kesin olarak bilenler (ırmağı geçenler) ise şu cevabı verdiler: **“Allah'ın izniyle büyük bir topluluğa galip gelen nice küçük topluluklar vardır. Allah, sabredenlerle beraberdir.”**

250. (Tâlût'un askerleri) Câlût ve askerleriyle karşı karşıya gelince şöyle dediler: **“Ey Rabbimiz! Üzerimize sabır yağdır, ayaklarımızı sağlam bastır ve şu kâfir kavme karşı bize yardım et.”**

251. Derken, **Allah'ın izniyle onları bozguna uğrattılar**. Davud, Câlût'u öldürdü. Allah, ona (Davud'a) hükümdarlık ve hikmet verdi ve ona dilediğini öğretti. **Eğer Allah'ın; insanların bir kısmıyla diğerlerini savması olmasaydı, yeryüzü bozulurdu**. Ancak Allah, bütün âlemlere karşı lütuf sahibidir. (*Bakara, 2/249-251*)

156. Ey iman edenler! Kardeşleri sefere veya savaşa çıktığında onlar hakkında, **“Onlar bizim yanımızda olsalardı, ölmezlerdi ve öldürülmezlerdi”** diyen inkârcılar gibi olmayın. Allah, bunu (bu düşünceyi) onların kalplerine bir hasret (yarası) olarak koydu. Allah, yaşatır ve öldürür. Allah, yaptıklarınızı görmektedir.

157. Andolsun, eğer Allah yolunda öldürülür veya ölürseniz, Allah'ın bağışlaması ve rahmeti onların topladıkları (dünyalıkları)ndan daha hayırlıdır.

160. **Allah size yardım ederse, sizi yenecek yoktur**. Eğer sizi yardımsız bırakırsa, ondan sonra size kim yardım edebilir? Mü'minler, ancak Allah'a tevekkül etsinler. (*Âl-i İmrân, 3/156-157, 160*)

1, 2, 3, 4, 5, 6. Soluk soluğa **süratle koşan**, (koşarken ayaklarını) vurarak **ateş çıkaran, sabah erkenden baskın yapan**, orada tozu dumana katan ve **düşman topluluğunun ortasına dalan** atlara andolsun ki, insan gerçekten Rabbine karşı pek nankördür. (*Âdiyât, 100/1-6*)